

SPYTOVALI STE SA

Svalovica a svalovka. – V jazykovej poradni sme dostali otázku, či je v poriadku slovo *svalovica*, ktoré sa v slovenčine bežne používa, ale v slovníkoch sa neuvádza.

Lexikograficky sa toto slovo spracovalo len v elektronickom Ortograficko-gramatickom slovníku slovenčiny (2022), no v korpuse¹ sa naň vyskytuje vyše 6 000 dokladov, najčastejšie v beletrii a v publicistike: *Enzymové lieky môžu byť dobrými pomocníkmi aj pri bolestiach svalov – svalovici, ktoré sa objavia v dôsledku ich preťažovania.* (SME, 2016) – *Slnko, pívko, kofolka aj poldecáky borovičky nám pomotali hlavy a zo smiechu sme mali brušnú svalovicu.* (Tatran 2013) – *Mám svalovicu v stehnách, lebo včera večer som si dala asi hodinový beh po pláži.* (Mladé letá 2002) – *Skúsený, dobrý tréner nikdy nedopustí, aby mali zverenci svalovicu.* (Denník Šport, 2007)

Jednoslovným výrazom *svalovica* sa pomenúva svalová horúčka, čo je svalová bolesť ako reakcia nadmerne zaťažených svalov (po telesnej námahe, často po intenzívnom cvičení), sprevádzaná bolesťou a stuhnutosťou. Spojenie *svalová horúčka* sa pri hesle *horúčka* uvádza v Krátkom slovníku slovenského jazyka (2003, ďalej KSSJ) a v Slovníku súčasného slovenského jazyka (H – L, 2011) s výkladom významu „napätie svalov po veľkej námahe“. V Slovensko-nemeckom slovníku medicíny (1997) sa pomenovanie *svalová horúčka* hodnotí ako hovorový výraz. Slovo *svalovica* sa pôvodne používalo najmä v oblasti športu, no dnes sa s ním stretávame aj v súvislosti s namáhavou prácou, nadmerným pohybom alebo s intenzívnym smiechom, ktorý spôsobuje bolesti brucha.

Zo slovotvorného hľadiska je slovo *svalovica* dobre utvorené zo základového slova *sval* príponou *-(ov)ica*. Podobne vznikli aj ďalšie slová, ktoré sa spracovali v KSSJ, napr. *cesnakovica* „cesnaková polievka“, *dažďovica* „dažďová

Príspevok bol vypracovaný v rámci riešenia grantového projektu VEGA č. 2/0132/24 Slovenský pravopis a jeho pravidlá v kontexte súčasnej jazykovedy a jazykovej praxe 2.

¹ Omnia Slovaca IV Maior Beta je interný korpus, ktorý vznikol zlúčením korpusových dát v Slovenskom národnom korpuse (SNK prim-6.1) a dát z webových korpusov a slúži potrebám pracovníkov JÚEŠ SAV, v. v. i. [cit. 13. 10. 2025]

voda“, *poľadovica* „klzký ľadový povlak na teréne“, názvy destilátov *hruškovica*, *marhuľovica*. V Slovníku súčasného slovenského jazyka (2011) sú tiež slangové slová *chodbovica*, *izbovica* „spoločenské stretnutie vysokoškolských študentov v internáte (ubytovaných obyč. na jednej izbe, chodbe) s cieľom zabaviť sa“ a *krúžkovica* „posedenie, zábava študentov jedného krúžku“.

Popri výraze *svalovica* sa v rovnakom význame používa aj podoba *svalovka* utvorená zo základového slova *sval* príponou *-(ov)ka*. Pomenovanie príznačné pre hovorový štýl je v korpuse v súčasnosti zastúpené približne 1 400 dokladmi z publicistiky, rôznych blogov ap. V niektorých dokladoch je slovo *svalovka* označené úvodzovkami, ktorými používatelia vyjadrujú neistotu pri jeho používaní: *Spočiatku si myslel, že dostal „svalovku“*. (Novohradské noviny, 2005) – *V minulosti sa predpokladala spojitosť medzi svalovkou a kyselinou mliečnou*. (fitserver.sk) – *Ešte týždeň po tomto behu som mal svalovku a po schodoch som chodil bokom*. (blog.ultrabeh.sk)

V KSSJ sme našli ďalšie odvodené pomenovania s rovnakou príponou *-(ov)ka*, napr. hovorové *akciovka* „akciová spoločnosť“, *bytovka* „obytný dom s viacerými bytovými jednotkami“, *cestovka* „cestovná kancelária“, *diplomovka* „diplomová práca“, *hrebeňovka* „hrebeňová túra“, *presilovka* „presilová hra“, *tlačovka* „tlačová konferencia“, ale tiež neutrálne výrazy *bankovka* „papierový peniaz vydávaný bankou“, *hladovka* „neprijímanie potravy“, *sódovka* „sódová voda“, *zjazdovka* „trať určená na zjazd na lyžiach“ ap. V KSSJ sa vyskytuje len jeden pár štylisticky neutrálnych slov s príponami *-(ov)ica* a *-(ov)ka* s rovnakým významom, a to *plechovica* a *plechovka* vo význame „plechová nádoba“.

Pomenovania *svalovica* a *svalovka* sa napriek nerovnomernej frekvencii používajú v tematicky rovnakých typoch textov, v oboch prípadoch ide o hovorové jednoslovné výrazy nahrádzajúce dvojsovné spojenie *svalová horúčka*. Vzhľadom na jasnosť a zreteľnosť lexikálneho významu dvojice slov *svalovica* a *svalovka*, ako aj na ich rozšírenosť v jazykovej praxi, ktorá naznačuje ich zakotvenosť v slovnej zásobe, odporúčame ich spracovať aj v príslušnom zväzku Slovníka súčasného slovenského jazyka ako hovorové slová s významom „svalová horúčka“.

Judita Páleníková
Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i.